

Var giraffen opfundet i gamle dage?

Af Niels Lund og Charlotte Pardi

En bog om hvordan den videbegærlige Emma kører rundt med sin stakkels far, der lader sig rive med af Emma's nådesløse og småfolkelige logik.

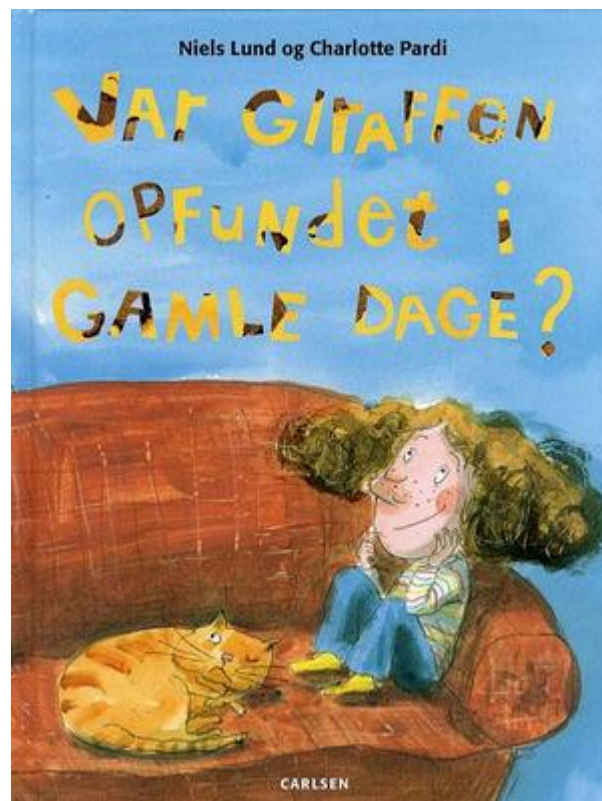
Har du været en abe, far?

Var farfar en abe?

Hvem har opfundet giraffen?

Kan en giraf punktere?

Det hele ender med at far næsten eksploderer og må ryste op med en tur i Zoo.

UNDERVISNINGSFORSLAG

Forslagene er tænkt som et idékatalog, der kan vælges alt efter tid, lyst og elevernes niveau.

Før læsning

Forside:

Skriv bogens titel på tavlen: Var giraffen opfundet i gamle dage? Læs teksten højt for eleverne og læs den sammen.

a) Lad eleverne læse titlen to og to

b) Tal om:

a. Hvor mange ord, der er i teksten

b. Hvilket ord, der er længst, hvilket der er kortest

c. Hvad ordene **giraf**, **opfundet** og **gamle dage** betyder

d. Hvad spørgsmålstegn bruges til

e. Hvorledes, der kan byttes om på ordene i titlen. Det kan gøres på tavlen eller ved at 6 elever udstyres med et ordkort hver og placeres på række synlige for alle. Herefter må klassekammeraterne kommandere "ordholderne" til at skifte plads. De fremkomne sætninger læses i fællesskab og sætningerne skrives på tavlen. Visk de sætninger ud, der ikke giver mening og tal om, hvad der er spørgsmål, og hvad der er konstateringer

c) Vis eleverne bogens forsideillustration og lad dem beskrive, hvad de ser. Lad dem gøre det i makkerpar, så alle kommer til orde. Det vil være en fin iagttagelse, hvis nogle får talt om, at pigens tænksomme udtryk passer til titlen. Den er måske en tænkeboble?

Aktivere baggrundsviden:

- Del bogen ud og lad eleverne kigge den igennem i stilhed – 3-4 min
- Bliv enige om, hvilken genre bogen tilhører: Skønlitteratur eller faglitteratur?
 - Da det er en skønlitterær bog, betyder det, at forfatteren har opdigtet historien, og at den skal læses i en kontinuerlig rækkefølge
 - Er der mon illustrationer inde i bogen, der tydeligt viser, at det er en opdigtet historie?
 - Er der illustrationer inde i bogen, der viser noget, der kunne foregå i virkeligheden?
- Er det mon en sjov, en uhyggelig, sørgelig eller alvorlig historie? Hvorfor – hvorfor ikke?
- Lad eleverne vælge den side ud, som de glæder sig mest til at høre – og lad dem begrunde overfor en makker

Under læsning

Første oplæsning

1. Læs historien op uden afbrydelser. Forklar eleverne at deres rolle er at lytte og evt. at følge med på billederne
2. Lad efterfølgende eleverne dele deres mening om historien makkervis:
 - a. Hvad synes du om historien?
 - b. Var der noget, du ikke kunne lide?
 - c. Var der noget, du godt kunne lide?
 - d. Var der noget, som du kan genkende fra dit eget liv?
 - e. Var der noget, som du ikke forstod?
3. Saml op i fællesskab – og læg især vægt på pkt. e.). Drøft og forklar evt. spørgsmål

Anden oplæsning

- i. Forklar eleverne, at du vil læse teksten op igen; men at deres opgave nu er at sige "STOP!", hvis der er ord, som de ikke forstår. Forklar disse ord undervejs i oplæsningen, men stop evt. selv op og forklar følgende ord: **Nedstammer, midterskilning, propel, velopdragen, mistænksom, eksplodere.**
 - a. Lad eleverne sige ordene højt – flere gange
 - b. Når teksten er læst anden gang, skal ordene repeteres. Lad eleverne hjælpe hinanden (to og to) med at huske så mange af de ord, der er blevet forklaret – som muligt. Saml op ved at skrive ordene på tavlen
 - c. Kig nærmere på disse ord:
 - i. NEDSTAMMER. Del ordet i **ned** og **stammer**. Stamme kan betyde flere ting. Forklar betydningen: En talefejl, en træstamme, en familie/slægt (indianerstamme) og at komme fra (nedstamme). Måske er der en sammenhæng mellem nogle af disse betydninger? Fx kan man udtrykke hvilken slægt man kommer fra via et stamtræ
 - ii. MIDTERSKILNING. Bed eleverne hjælpe med at adskille det sammensatte ord i to dele. Kan en skilning være andet end en midterskilning? Lad eleverne lave hhv. midterskilning og sideskilning på sig selv og hinanden eller tegne ansigter med disse to skilninger
 - iii. PROPEL. Tal om hvad en propel er – og hvad den bruges til. Både fly og skibe har propeller. Se billeder af forskellige propeller. Brug evt. QR koden her:

propeller

- iv. EKSPLODERE. Hjælp hinanden med at finde andre ord, der udtrykker det samme. Fx Springer i luften, sprænges – og med samme betydning som i bogen fx: at gå ud af sit gode skind, gå amok, blive vanvittig.... Tal om, at ord, der betyder det samme kaldes synonymer. Tal også om, at man selvfølgelig hverken eksploderer eller går ud af sit gode skind uanset, hvor tosset man bliver. Måske kender eleverne også til andre udtryk, der bruges i overført betydning: Falde på halen for noget, have sommerfugle i maven, gå stille med dørene, være oppe i skyerne, at stå med håret i postkassen ...
- v. Leg "GÆT MIT ORD". Alle elever tænker på et af ordene: VELOPDRAGEN – EKSPLODERE – MISTÆNKSOM eller PROPEL. De stiller sig "fastfrosset" spredt rundt i klassen. En elev udvælges til at finde en af de fastfrosne figurer og "tø figuren op" ved at prikke på skulderen. Nu udfører figuren en kort bevægelse eller et ansigtsudtryk, der udtrykker det ord, eleven har tænkt på inden han/hun "frøs fast". Eleven, der prikkede gætter ordet og fryser selv. En anden elev bliver "prikker".

Tredje oplæsning

Den tredje og sidste oplæsning af billedbogen har til formål at sætte fokus på Emmas spørgsmål. Bed derfor eleverne holde godt øje med, hvilke spørgsmål Emma stiller – så I bagefter kan hjælpe hinanden med at huske så mange som muligt.

- Læs historien op og skriv alle spørgsmålene på tavlen – eller brug nedenstående skema (evt. forstørret)

EMMAS SPØRGSMÅL	SVAR
Far, var du så en abe i gamle dage?	
Hvad så med farfar? Var han så en abe?	
Måske da han var barn?	
Er du helt sikker?	
En Butterfly?	
Kunne de så flyve dengang?	
Så passer det måske slet ikke, det med aberne?	
Hvad så med giraffen?	
Var giraffen opfundet i gamle dage?	
Hvem har så opfundet giraffen?	
Helt alene?	
Fandt du så på den lange hals?	
Hvorfor skulle forbenene være længere?	
Hvad skulle I bruge den til?	
Havde du så dit eget kirketårn dengang?	
Opdagede naboen aldrig noget?	
Hvorfor har du ikke giraffen mere?	
Kunne I så ikke have lappet den?	
Også når hullet var nede under giraffens fødder?	
Hvorfor det?	
Hvad skal du deroppe?	

- Tal om tegnet, der sættes efter spørgsmål.
- Tal om, at der kan dannes spørgsmål ved at bruge hv- ord. Find hv- spørgsmålene på Emma's spørgsmåls-liste. Skriv de spørgende hv- ord op på tavlen og stil hinanden spørgsmål – to og to
- Tal om, at man også kan stille spørgsmål ved at sige en sætning eller et ord med en bestemt betoning. Se fx på femte og elvte spørgsmål på listen. Prøv at sige disse med forskellige betoning
- Tal om, at den rækkefølge ordene i en sætning kommer i – også kan vise, om der spørges om noget. Fx "Er du helt sikker?". Hvad sker der hvis "er" placeres mellem "du" og "helt". Find andre af Emmas spørgsmål, der er dannet på den måde

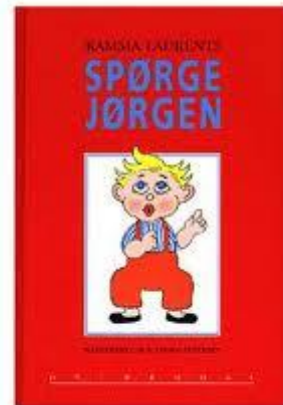
- Leg 20 spørgsmål til professoren
 - Forklar eleverne, at du tænker på én bestemt ting, som de skal gætte. Skriv evt. ordet på en lap papir og vend bagsiden opad. Forklar eleverne, at de må stille 20 spørgsmål for at finde ud af, hvad du tænkte på. Aktiviteten kan indeholde én eller flere af følgende regler:
 - Eleverne organiseres i grupper, der hver bliver enige om x antal spørgsmål (så tallet 20 fordeles ligeligt på grupperne)
 - Der må kun stilles hv- spørgsmål
 - Der må kun stilles spørgsmål hvor udsagnsordet/verbet står først i sætningen
 - Først stilles spørgsmål, der afdækker viden om tingen i en ganske bestemt rækkefølge. Fx levende-ikke levende, person-dyr-ting, hvor den forefindes, hvad den bruges til osv.

Perspektivering

- Lad eleverne fortælle hinanden i grupper på 3-4 (efter tur på baggrund af hvornår man har fødselsdag), om de har haft lignende oplevelser med at stille spørgsmål
- Lad eleverne fortælle hinanden i grupper, hvilket spørgsmål de lige her og nu allerhelst ville have svar på. Skriv evt. spørgsmålene ned – og lav flotte tegninger til. Tegningerne kan hænges op; men også bruges til fælles klassedrøftelse. De kan sorteres i forskellige grupperinger: Store-små, sjove-alvorlige, konkrete-filosofiske (dem der ikke findes svar på)...

Intertekstualisering

- Læs bogen Spørge Jørgen højt for klassen – og drøft hvorledes de to bøger har noget tilfælles og på hvilke punkter de adskiller sig fra hinanden. Lav evt. et Venn-diagram til opgaven
- Tal om, hvordan man kan se hvilken bog, der er ældst
- Er der forskel på Emma's og Jørgens spørgsmål?
- Lad eleverne lave vrøvlespørgsmål – enten mundtligt eller skriftligt med sjove tegninger til. Det kan måske blive til "Vores vrøvle-spørge-bog"

GOD FORNØJELSE

Konsulent for dansk i indskolingen
 Marianne Skovsted Pedersen
 CFU-Herning

mspe@viauc.dk
 dec. 2012